

De ontdekking van de hemel bij Wirdum

Het nieuwe boek van Thomas Rosenboom als inspiratie voor een wandeling door het landschap

Dit is het land van driekwart hemel.

Foto: DvhN/Jan Zeeman

Gehoord op een feestje. 'Prachtig boek, die nieuwe van Thomas Rosenboom.' 'Waar speelt het?' 'In Groningen, in Wirdum.' 'Bestaat dat dorpje echt?' 'Geen idee'. Op zoek naar Wirdum en wijde omgeving.

Door Cees Stolk

Wordt Wirdum een tweede Jorwerd? Dat terpje in Friesland, dat vlekje op de kaart dat door het boek van Geert Mak *Hoe God verdween uit Jorwerd* zomaar opeens 'hot' werd en duizenden nieuwsgierigen trok. Is dat ook het lot van

omgeving bewerkt het land nog zoals boeren dat al eeuwen doen. In een vast ritme, ploegen, zaaien en oogsten. Zomer en winter.

Wie door het weidse land ten noorden van de verkeersweg Groningen-Delfzijl loopt waant zich in een voorbijgane tijd. Alleen een hoogspanningslijn in de verte verstoort de idylle. Maar staand in het veld bij een onbewaakte spoorwegovergang zou een Ploeg-schilder zijn hart op kunnen halen. Aan de horizon tekenen zich zes kerktorens af: Wirdum, Loppersum, Zeerijp, Eenum, Leermens en Oosterwijtwerd. Stuk voor stuk een sieraad voor het landschap, stuk voor stuk vroeg middeleeuws en dus getuigend van een rijk verleden.

Arend Apol die Thomas Rosenboom inspireerde voor zijn boek is weinig meer over. Op die plek aan het Damsterdiep 'zetelt' nu auto-onderdelenbedrijf JAPOTO. Houthandelaar Apol begon in het begin van de vorige eeuw met een werfje bij Wirdum. Hij bouwde er pramen voor vervoer van bieten en aardappelen, maar later ook motorschepen en sleepboten. Hij leunde sterk op het vakmanschap van twee timmerlieden, Gradus Sander en Arie Oosten.

Beiden vertrokken in 1926 bij Apol en startten een eigen werf. Oosten keerde na de oorlog met twee zoons terug naar Wirdum en gedrieën begonnen zij aan een herstart. Het smalle Damsterdiep speelde hen bij de bouw van

de stadssecretaris van Groningen, Johannes Eeck. Drie generaties lang bleef Ekenstein in bezit van de familie. Daarna volgde een gerechtelijke verkoping en in 1870 herschiep architect Grone-man Ekenstein tot een voor Groningen uniek neogotisch kasteel met op de begane grond een heuse 'ridderzaal'. In de oorlog raakte Ekenstein in verval en in 1950 besloot de gemeente het landgoed te verkopen en te bestemmen als hotel. Bij die herinrichting gingen de restaurateurs niet zachtzinnig te werk. Alleen de 'ridderzaal' behield zijn neogotisch karakter en daarmee een deel van 19de eeuwse glorie.

Naast Ekenstein verschuilt zich in het groen nog een borg. Rusthoven en be-

Wandelroute van landgoed naar wierde

Start: parkeerplaats Ekenstein. Laat kinderboerderij links liggen. Over schelpenpad langs eiken en sloot. NIET RA naar bijenstal, maar RD, aan eind van laan RA, weer over bruggetje, meteen LA over grasveldje, bruggetje en drukke (!) verkeersweg oversteken. Aan overkant vogelbroedgebied in (verboden toegang van 15 maart tot 15 juli). Aan het eind LA onverharde laan. Op T-splitsing RD naar Oosterwijtwerd. Na 200 meter RA richting Oosterwijtwerd. Over spoorbaan, langs water naar eetcafé Veldzicht in Oosterwijtwerd. LA langs asfaltweg, verder langs fietspad. Driehonderd meter voor driekaps schuur LA halfverharde Gerichtsweg in, gaat over spoorbaan en wordt later wat modderige boerenlaan. Op T-splitsing bij boerderij De Groene Wierde RA de Bolhuislaan op. Bij huis met naam Bolhuis RA wandelpad (bosje 't Hogeland). Aan eind van graspad LA onverharde laan. Bij asfaltweg RA, na 300 meter LA Kerkweg op. Vlak voor kerk LA Kerkepad in, rondje om de kerk. Bij Meesterhoes anno 1878 RD langs restaurant 't Regthuys Fromaweg in, na 50 m. LA voetpad, komt uit op klinkerweg, dan LA en meteen RA Zuiderweg in. Aan het eind RA naar verkeersweg Groningen-Delfzijl. Weg oversteken tot aan brug over Damsterdiep, nu LA. U kunt langs het diep naar

trok. Is dat ook het lot van Wirdum, ook een wierde, ook een vlek op de kaart, ook onbekend en misschien wel onbemind. De schrijver Thomas Rosenboom plaatst het dorpje van amper 600 inwoners met zijn boek *De nieuwe man* opeens in de schijnwerpers. Gaan reizigers nu massaal op zoek naar de wortels van scheepsbouwer Arend Apol en wacht de kerk uit de 13de eeuw een invasie?

Het is niet te hopen want de smalle straatjes van Wirdum ademen nog de rust van de jaren vijftig uit en de boer in de

De wierde Wirdum, in de buurt van Appingedam, is deels intact, deels afgegraven. Het kerkje houdt zich nog net staande. De zo karakteristieke zadeldakten uit 1200 is niet meer, in 1878 ingestort en afgebroken. Het kerkje moet voornaam geweest zijn toen. Herenbanken uit 1644 en muurschilderingen uit de 15de eeuw onderstrepen dat. De Stichting Oude Groninger Kerken ontfermt zich nu over het lot van het godshuis.

Van de scheepswerf van

speelde hen bij de bouw van coasters echter parten en in 1955 verhuisde v/h Apol naar Appingedam. De werf hield de strijd nog vol tot in de jaren zestig. Toen fuseerde iedereen met iedereen en ontstond scheepswerf Niestern Sander, in 2001 gelauwerd met het predikaat 'koninklijk'.

Scheepswerf Apol lag hemelsbreed op bijna twee kilometer afstand van landgoed Ekenstein bij Appingedam, in 1648 gebouwd als zomerverblijf van

borg, Rusthoven, een bescheiden borg weliswaar, in 1686 gebouwd door de zoon van Johannes Eeck, Johan, burgemeester van Groningen. Begin 1800 kwam de borg die statig oogt, maar binnen klein van omvang is, in bezit van Jan Hindrik Sisingh, kalkbrander, steenbakker en en pasant maire (burgemeester) en schout van Loppersum. Hij bouwde naast de borg een steenfabriek, nu vervallen en voor krakers een geliefd woonoord.

In de tijd van Arend Apol voeren de schepen nog door

kunt langs het diep naar Ekenstein teruglopen, maar ook LA door het bos langs de borg Rusthoven. Slingerend sintelpad wordt betonpad. Na borg en aan rechtkant vervallen steenfabriek RA terug door bos naar parkeerplaats Ekenstein.

het Damsterdiep en reden de weinige auto's nog langs het slingerende water. Het landschap was toen nog één ge-

Alternatief (als vogelbroedgebied ontoegankelijk is): Vanaf parkeerplaats Ekenstein 400 meter langs Damsterdiep richting Appingedam lopen. Bij huisnummer 52 LA fietspad naar Oosterwijdwerd op. U komt vanzelf bij eetcafé Veldzicht.

heel. De aanleg van verkeersweg N360 was een dikke streep door een harmonieus leven. Maar wie eenmaal die

■ INFO

Lengte: 10 kilometer

Pad: Fietspaden, (on)verharde wegen en bij Gerichtsweg wat modderige boerenlaan

Horeca: hotel/restaurant Ekenstein, restaurant 't Regthuys Wirdum, eetcafé Veldzicht in Oosterwijdwerd

Bijzonderheid: kinderboerderij en speeltuin bij Ekenstein (tot 1 april gesloten)

moderne hindernis heeft genomen gaat terug in de tijd en loopt ten noorden van de beide borgen zo de wijde we-

reld in. Dit is het land van de luchten en de horizon. Dit is het land van driekwart hemel.

7.3-03